

РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДОШКІЛЬНОЮ ОСВІТОЮ

У статті обґрунтовано актуальність проблеми інформатизації управління дошкільною освітою. Проаналізовано та представлено регіональні ініціативи з впровадження електронних систем реєстрації дітей до дошкільних навчальних закладів, що є невід'ємним елементом інформатизації управління дошкільням.

Ключові слова: інформатизація, інформаційно-комунікаційні технології, управління дошкільною освітою, система електронної реєстрації дітей до ДНЗ.

В статті обоснована актуальність проблеми інформатизації управління дошкільним образованием. Проаналізовані і представлені регіональні ініціативи по впровадженню електронних систем реєстрації дітей в дошкільні учебные заведения, что является неотъемлемым элементом информатизации управления дошкольным образованием.

Ключевые слова: информатизация, информационно-коммуникационные технологии, управление дошкольным образованием, система электронной регистрации детей в ДУЗ.

In the article the relevance of informatization of pre-school education management is proved. The regional initiatives in the introduction of electronic registration of children to pre-schools, which is an integral part of informatization of preschool education management, are analyzed and presented.

Key words: informatization, information and communication technologies, pre-school education management, system of electronic registration of children to preschool.

Сучасний етап розвитку людства характеризується стрімким розвитком технологій, появою нових електронних засобів і ресурсів, технологічних платформ, інструментальних засобів, що змінюють уявлення про інфраструктуру організації освітніх і управлінських процесів. Розвиток таких перспективних технологій, як мережні технології, хмарні сервіси, адаптивні інформаційно-комунікаційні мережі, віртуальні й мобільні технології тощо, не лише впливає на всі сфери життєдіяльності, а й сприяє якісному оновленню способів роботи з даними, професійній взаємодії [6].

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у галузь дошкільної освіти – одна з найновіших актуальних науково-педагогічних проблем. Інформатизація дошкільної освіти, як зазначає О. Даценко [2], – процес цілком об'єктивний і неминучий. Поява в дошкільних навчальних закладах високотехнологічних засобів (комп'ютерів,

цифрових проекторів, мультимедійних дощок та ін.), підключення до мережі Інтернет сприяє формуванню та розвитку нового інформаційно-освітнього середовища. Значною мірою зростає інтерес фахівців дошкільної освіти до ІКТ і можливостей використання їх у професійній діяльності.

На доцільності й важливості інформатизації дошкільної освіти наголошено у низці державних документів: Національній доктрині розвитку освіти, Державній цільовій соціальній програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року, Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, документі «Реформа системи освіти в рік освіти та інформаційного суспільства» та ін.

Загальні проблеми інформатизації освітньої галузі відображено в роботах вітчизняних дослідників, зокрема В. Ю. Бикова, А. М. Гуржія, В. В. Дивака, Г. В. Єльнікової, М. І. Жалдака, Л. А. Карташової, Т. І. Коваль, В. В. Лапінського, О. І. Ляшенка, Н. В. Морзе, Ю. І. Машбиця, С. А. Ракова, О. В. Співаковського, О. М. Спіріна, М. П. Шишкіної та ін.

Окремі питання впровадження ІКТ у дошкільну освіту розглядаються в працях таких учених, як Г. Бєленька, Л. Босова, Ю. Горвіц, О. Даценко, О. Зворигіна, Н. Кириченко, О. Кореганова, Н. Кудікіна, Г. Лаврентьєва, С. Литвинова, Т. Марковська, В. Моторін, С. Новосолова, Ю. Первін, О. Петрунько, Т. Поніманська, П. Фролова та ін.

Однак проблема інформатизації управління дошкільною освітою не знайшла достатнього відображення в дослідженнях вітчизняних науковців. Відтак, **мета даної статті** полягає в аналізі вітчизняного регіонального досвіду інформатизації управління дошкільною освітою.

Виклад основного матеріалу. До основних цілей інформатизації дошкільної освіти відносимо: підвищення якості, доступності й гнучкості освіти; покращення ефективності управління; формування й розвиток ІКТ-компетентності та інформаційної культури суб'єктів дошкільної освіти. Використання ІКТ дає змогу ефективно управляти ресурсами, контентом, освітнім процесом; забезпечити комунікацію, створення електронних баз даних, архівів, сайту установи тощо.

Інформатизація дошкільної освіти передбачає використання ІКТ в адміністративній, фінансово-господарській, педагогічній та методичній діяльності й охоплює всіх учасників освітнього процесу: вихованців, батьків (або осіб, які їх замінюють), педагогічних працівників та, безумовно, управлінські кадри.

Управління дошкільною освітою в Україні здійснюється відповідними органами на п'яти рівнях:

- державному – Міністерством освіти і науки України;
- обласному – Департаментами (або Управліннями) освіти і науки облдержадміністрацій;
- районному – відділами освіти районних держадміністрацій;
- міському – управліннями освіти міських рад;
- інституційному – керівництвом ДНЗ.

Ведення обліку дітей – невід’ємний елемент управління дошкільною освітою відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту». В умовах інформатизації важливим інструментом для підтримки цієї процедури є електронна реєстрація дітей до ДНЗ, запровадження якої відкрило широкі можливості для суб’єктів освітнього процесу. Завдяки електронній реєстрації всі, хто цікавиться цим питанням, має можливість дистанційно ознайомитися з роботою ДНЗ, його спеціалізацією, типами груп, кадровим складом, нормативними обсягами прийому дітей, кількістю груп, отримати

зворотний зв’язок (через сайт закладу, посилання на який розміщено в системі) та ін. Зважаючи на це, батьки дошкільнят отримали можливість обрати той ДНЗ, що найбільше відповідає їх потребам (місце розташування, наявність ясельних груп та груп короткочасного чи довгострокового перебування, особливості навчальних програм тощо), дистанційно зареєструвати дитину в черзі в будь-якому місці та в будь-який зручний для них час, а управлінці місцевого (регіонального) рівня – додатковий інструмент управління й моніторингу діяльності ДНЗ міста (регіону).

Наразі за участю МОН України впроваджується проект «Електронна реєстрація в дошкільні навчальні заклади», розроблений на базі Інформаційної системи управління освітою України (ІСУО) (www.isuo.org). Значна кількість ДНЗ вже підключилися до цієї системи та реалізують за її підтримки електронну реєстрацію дітей (див. таблицю).

Таблиця

Кількість ДНЗ, що долучилися до участі в проекті «Електронна реєстрація в дошкільні навчальні заклади» (за областями)

№ з/п	Регіон	Загальна кількість ДНЗ у регіоні	Кількість ДНЗ, зареєстрованих у проекті
1.	Вінницька обл.	779	0
2.	Волинська обл.	480	246
3.	Дніпропетровська обл.	974	780
4.	Донецька обл.	569	642
5.	Житомирська обл.	704	185
6.	Закарпатська обл.	515	0
7.	Запорізька обл.	563	336
8.	Івано-Франківська обл.	394	8
9.	Київська обл.	733	271
10.	Кіровоградська обл.	518	27
11.	Луганська обл.	259	379
12.	Львівська обл.	754	53
13.	Миколаївська обл.	571	173
14.	Одеська обл.	801	304
15.	Полтавська обл.	619	336
16.	Рівненська обл.	502	111
17.	Сумська обл.	528	362
18.	Тернопільська обл.	570	167
19.	Харківська обл.	707	221
20.	Херсонська обл.	496	159
21.	Хмельницька обл.	798	0
22.	Черкаська обл.	689	473
23.	Чернівецька обл.	379	200
24.	Чернігівська обл.	426	192
Загальна кількість		14 328	5 625 (39%)

Відповідно до Листа Міністерства освіти і науки України від 28.04.2015 № 1/9-215 «Щодо обліку дітей дошкільного віку» організацію обліку дітей дошкільного віку віднесено до повноважень обласних, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в системі дошкільної освіти (виконавчих органів сільських, селищних, міських рад) [3]. Відтак, облік дітей та, відповідно, обрання електронної системи для їх реєстрації до ДНЗ є прерогативою регіональних та місцевих органів управління. Наше дослідження виявило, що деякі адміністративні одиниці створили власні системи реєстрації дітей до ДНЗ. Хоча всі вони мають багато спільних рис, проте в кожному місті чи регіоні існує своя специфіка. Розглянемо деякі з них більш детально.

Київ. У м. Києві напрацьовано досвід з використання хмарних сервісів в управлінні дошкільною освітою, що є перспективним напрямом та відкриває ряд переваг для оптимізації управлінської діяльності [1]. Зокрема, компанією «Майкрософт Україна» у співпраці з фондом «Відродження» було створено власну систему електронного запису дітей до ДНЗ (www.dnz.kiev.ua) з використанням хмарних сервісів Office 365. Портал «Електронна система запису до ДНЗ», що являє собою безпечну IT-інфраструктуру (приватну хмару), був створений з метою отримання зручного інформаційного ресурсу та наразі консолідує дані щодо місцезнаходження й специфіки освітніх послуг усіх ДНЗ міста Києва, дає можливість батькам дистанційно реєструвати своїх дітей до 1-5 ДНЗ. Після реєстрації їм надається персональний обліковий запис з відповідним ідентифікатором користувача (логіном) для доступу та тимчасовий пароль, який за бажанням можна змінити на більш зручний. Використовуючи портал, батьки можуть відслідковувати чергу, що є загальною (без поділу на вікові групи) [4].

Вінниця. У м. Вінниці комплексний підхід до інформатизації дошкільної освіти реалізовано таким чином:

- із 2008 р. започатковано проект «Інноваційний простір», мета якого полягає в забезпеченні ефективного розвитку освіти, розширенні банку інформаційно-методичних ресурсів, упровадженні інноваційних методик і технологій в освітню практику та ін.;

- створено єдину комплексну інформаційну систему підтримки управління закладами освіти міста, яка забезпечує електронний документообіг та колективну роботу з документами – «Департамент освіти міської ради – ДНЗ» (<http://vmuodoc.edu.vn.ua>). Як зазначає Т. В. Марковська, створення автоматизованої системи електронного документообігу і контролю за її виконанням дозволяє керівникам усіх рівнів знаходитися в єдиному інформаційному освітньому просторі, підвищувати ефективність і якість управління процесами дошкільної освіти, а для надання допомоги керівникам кожного навчального закладу – обирати засіб організації освітньої діяльності, ухвалення правильного рішення й оцінки його ефективності [5];

- запроваджено загальну міську електронну реєстрацію дітей до ДНЗ (посилання розміщено на сайті міськради – <http://www.vmr.gov.ua>) з метою забезпечення доступності дошкільної освіти, права дитини на її здобуття, спрощення процедури доступу до інформації щодо обліку дітей;

- створено електронний банк даних дітей дошкільного віку, які виховуються в дошкільних навчальних закладах;

- ДНЗ міста на 100% забезпечено сучасною комп'ютерною технікою та підключено до мережі Інтернет;

- створено сайти для всіх ДНЗ міста (<http://www.edu.vn.ua/dnz.html>).

Зареєструвати дитину до ДНЗ можна або самостійно, скориставшись сервісом електронної реєстрації, або за допомогою представника Центру адміністративних послуг Вінницької міської ради. Заявник самостійно стежить за черговістю та статусом своєї заявки в реєстрі. При зміні статусу заявник автоматично отримує повідомлення про це в зручний для нього спосіб – електронним листом або по телефону. Коли статус заявки змінюється на «є можливість зарахування в ДНЗ», заявнику необхідно в 30-денний термін подати керівнику ДНЗ усі необхідні документи для зарахування дитини.

Івано-Франківськ. Згідно з рішенням «Про затвердження Положення про порядок загальної міської електронної реєстрації дітей до поступлення у дошкільні навчальні заклади м. Івано-Франківська», в місті створено електронний реєстр для зарахування дітей до ДНЗ (<http://www.dity.if.ua/>). Варто відзначити, що дані до цього реєстру вносяться батьками дистанційно не можуть. Процедура реєстрації передбачає виконання такого алгоритму: 1) безпосередня заявка принаймні одного з батьків (або осіб, які їх замінюють) у центр надання адміністративних послуг; 2) обрання одного з ДНЗ із запропоновано переліку; 3) заповнення заяви в присутності реєстратора; 4) внесення реєстратором відомостей із заяви до реєстру; 5) отримання батьками реєстраційної картки. Лише після проходження означеної процедури батьки мають можливість дистанційно відслідковувати чергу на сайті реєстру.

Луцьк. Згідно з Положенням «Про порядок загальної міської електронної реєстрації дітей до дошкільних навчальних закладів м. Луцька» в місті запроваджено систему електронної реєстрації до ДНЗ. Стати на чергу можна дистанційно, скориставшись відповідним сервісом на офіційному сайті міської ради (<http://www.lutskrada.gov.ua>), або звернувшись до відповідного фахівця в Центрі надання адміністративних послуг. При цьому батькам необов'язково відслідковувати номер заяви у черзі, адже при зміні її статусу «в очікуванні» на статус «є можливість зарахування» вони автоматично отримують повідомлення на електронну пошту. Після цього впродовж 10-ти днів потрібно звернутися до керівника обраного ДНЗ і написати заяву про зарахування дитини, подати копію свідоцтва про народження та реєстраційну картку. У разі неявки в зазначений термін заявка скасовується.

Львів. У місті Львові електронна реєстрація дітей до ДНЗ здійснюється відповідно до Положення «Про порядок набору, обліку та забезпечення прозорості в зарахуванні дітей до дошкільних навчальних закладів м. Львова». Батьки (або особи, які їх замінюють) можуть скористатися цією послугою в будь-який із двох способів (на вибір): на сайті районного відділу освіти або безпосередньо на сайті обраного ДНЗ, заповнивши відповідну електронну форму. Після цього можна відслідковувати порядковий номер заявки на сайті обраного закладу.

Одеса. В Одесі також запроваджено загально-міську систему електронної реєстрації дітей до ДНЗ (<http://asrd.org/default.aspx>). У системі представлені всі ДНЗ комунальної форми власності міста з описом та фотографіями. Подати заявку можна тільки в один ДНЗ. Після того, як батьки подали заявку онлайн, вони повинні в 30-денний термін підтвердити свою особу та особу своєї дитини, надавши оригінали документів у відповідний районний відділ освіти. Дані електронної заявки повинні повністю співпадати з оригіналами документів. Варто зазначити, що в системі встановлені обмеження щодо реєстрації за віком – заявка не буде актуальною, поки дитині не виповниться два роки. Після підтвердження заявки батькам надсилається відповідне електронне повідомлення та надається доступ до персонального кабінету в системі, де вони можуть відслідковувати зміни в черзі на зарахування в обраній ДНЗ.

При наявності вільних місць у ДНЗ система автоматично розподіляє їх та, залежно від віку дитини, направляє її до відповідної вікової групи. Після того, як підійде черга, батьків повідомлять про це електронним листом, до якого додається інструкція з описом подальших кроків. Після отримання такого повідомлення необхідно впродовж 10-ти днів з'явитися до районного відділу освіти та надати оригінали документів, що зазначені в інструкції. В іншому випадку заявка переходить у «пасивний» режим.

Тернопіль. Відповідно до Положення «Про порядок загальної міської електронної реєстрації дітей для влаштування у дошкільні навчальні заклади у м. Тернополі» запроваджено загальноміський електронний реєстр (<http://dnz.te.ua/>). Перед початком реєстрації батькам рекомендують ознайомитися з інформацією про ДНЗ, яка розміщена на тому ж сайті. Після того, як дитячий заклад буде обрано, слід зареєструватися, заповнивши стандартну форму онлайн. При цьому варто пам'ятати, що заповнення форми ще не є підставою для включення дитини до загальноміської черги на вступ у ДНЗ. Для завершення реєстрації та отримання порядкового номера в черзі необхідно в 3-денний термін подати оригінал та копію свідоцтва про народження дитини у відповідний реєстраційний центр м. Тернополя. Тільки після цього можна дистанційно відстежувати просування номера заяви в черзі до обраного ДНЗ.

Ужгород. У Закарпатській області електронна реєстрація дітей до ДНЗ розподілена за адміністративними центрами – у кожному з них створено відповідний сайт. Зокрема, згідно з Наказом «Про електронну реєстрацію дітей в дошкільних навчальних закладах м. Ужгорода» запроваджено інформаційно-освітній проект «Електронний ДНЗ». Наявні три варіанти подання заяви: на сайті управління освіти Ужгородської міської ради (<http://uzhgorod-uo.zakosvita.com.ua>); на сайті обраного ДНЗ; уповноваженою особою управління освіти Ужгородської міської ради у Центрі надання адміністративних послуг у місті Ужгороді. Після реєстрації батькам на електронну пошту буде надіслано індивідуальний код, завдяки якому можна буде відслідковувати переміщення заяви у черзі. Впродовж 30-ти днів із моменту отримання підтвердження про можливість зарахування дитини до ДНЗ необхідно подати відповідні документи.

Висновки. Отже, інформатизація управління дошкільною освітою – це комплексний, багатоплановий, ресурсномісткий процес, обумовлений вимогою сучасного суспільства, яке динамічно розвивається й висуває нові вимоги до його суб'єктів, зокрема готовність до більш продуктивної та творчої роботи й співробітництва в інформаційно насиченому просторі. Важливим елементом цього процесу є ведення обліку дітей з використанням ІКТ, запровадження електронної реєстрації до ДНЗ. Хоча наразі на державному рівні за участю МОН України здійснюється підтримка проекту «Електронна реєстрація в дошкільні навчальні заклади», аналіз вітчизняного досвіду засвідчує, що більшість регіонів розробили й запровадили власні електронні системи реєстрації дітей до ДНЗ. Усі вони є відносно дистанційними, оскільки вимагають безпосередньої явки батьків (або осіб, які їх замінюють) на окремих етапах реєстрації.

Попри «відносну дистанційність» запроваджені електронні системи реєстрації дітей до ДНЗ надають суб'єктам дошкільної освіти чимало можливостей: поширювати та віддалено ознайомлюватися з інформацією щодо роботи ДНЗ, його спеціалізацією, типами груп, кадровим складом, нормативними обсягами прийому дітей, кількістю груп; отримувати зворотний зв'язок (через сайт закладу); обирати ДНЗ, який відповідає потребам (місце розташування, наявність груп короткочасного чи довгострокового перебування, наявність ясельних груп, особливості навчальних програм тощо). Крім того, це ще й додатковий інструмент управління й моніторингу діяльності ДНЗ міста (регіону).

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження вважаємо за потрібне спрямувати на вивчення вітчизняних програмних розробок і електронних систем, спрямованих на підтримку управління дошкільною освітою, а також – методичних аспектів розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності управлінських кадрів системи дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богдан В. О. Оптимізація управління дошкільним навчальним закладом засобами хмарних технологій [Електронний ресурс] / В. О. Богдан // Матеріали Звітної наукової конференції Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. – К. : ІТЗН НАПН України, 2015. – Режим доступу : <http://conf.iitl.gov.ua/>.
2. Даценко Т. О. Інформаційно-комунікативні технології в дошкільній освіті: перспективи та ризики впровадження / Т. О. Даценко // Наукові записки НПУ ім. М. Гоголя. – 2012. – № 3. – С. 18–20. – (Серія «Психолого-педагогічні науки»).
3. Лист Міністерства освіти і науки України від 28.04.2015 № 1/9-215 «Щодо обліку дітей дошкільного віку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.mon.gov.ua/files/normative/2015-05-05/3929/28042015_1_9_215.pdf.
4. Литвинова С. Г. Хмарні технології в управлінні дошкільними навчальними закладами [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова. – Режим доступу : <http://www.ruo-obolon.kiev.ua/>.
5. Марковська Т. В. Стан і перспективи впровадження ІКТ у практику дошкільної освіти /

Т. В. Марковська // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – № 1. – С. 29–32.

6. Шишкіна М. П. Проблеми інформатизації освіти України в контексті розвитку досліджень оцінювання якості засобів ІКТ [Електронний ресурс] / М. П. Шишкіна, О. М. Спірін, Ю. Г. Запорожченко //

Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 1 (27). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/632/483>.

Дата надходження до редакції: 02.12.2015 р.

УДК 004: 376.3:373.25

Юлія НОСЕНКО,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
Інституту інформаційних технологій і
засобів навчання НАПН України

Жанна МАТЮХ,
аспірантка Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Авторами статті проаналізовано зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній дошкільній освіті. Окреслено знакові ініціативи в рамках міжнародної співпраці європейських країн, представлено досвід реалізації ІКТ-підтримки навчання дітей з особливими потребами в деяких зарубіжних країнах (Греції, Ірландії, Фінляндії, Швеції, Шотландії).

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інклюзивна освіта, діти з особливими потребами, ІКТ-підтримка.

Авторами статті проаналізовано зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній дошкільній освіті. Определены знаковые инициативы в рамках международного сотрудничества европейских стран, представлен опыт реализации ИКТ-поддержки обучения детей с особыми потребностями в некоторых зарубежных странах (Греция, Ирландия, Финляндия, Швеция, Шотландия).

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, инклюзивное образование, дети с особыми потребностями, ИКТ-поддержка.

The authors analyze the international experience of the use of ICT in inclusive preschool education. The significant initiatives within international cooperation of European countries are outlined; the experience of the implementation of ICT support for children with special needs in some foreign countries (Greece, Ireland, Finland, Sweden, Scotland) is represented.

Key words: ICT, inclusive education, children with special needs, ICT support.

На сучасному етапі розвитку суспільства знаковим є інтенсивне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в різні сфери діяльності. Використання нових технологій дозволяє створити умови для підвищення якості й доступності освіти, ефективної комунікації й співпраці, що відкриває широкі перспективи для навчання дітей з особливими потребами.

У межах європейського форуму «Освіта і підготовка 2020» (Education&Training 2020), спрямованого на обмін найкращими освітніми практиками й ідеями, визначено основні стратегічні цілі, які необхідно досягти європейським країнам до 2020 року: створення умов для навчання впродовж життя й навчальної мобільності; сприяння творчій та інноваційній діяльності, співпраці на всіх рівнях освіти; покращення якості й ефективності освіти і професійної підготовки; сприяння рівності й соціального виміру. Одним із головних критеріїв досягнення поставлених цілей, з-поміж іншого, є включення принаймні 95% дітей раннього віку в систему дошкільної освіти (early childhood education).

За даними Європейської комісії (European Commission, 1999), близько 10% населення європейських країн має різні види функціональних обмежень. Із них 84 млн – діти й підлітки, з яких 22% або кожен п'ятий має відхилення в розвитку й потребує спеціальної підтримки [9]. Серед розмаїття інклюзивних стратегій ІКТ виявляються найбільш оптимальним інструментом, що сприяє індивідуалізації навчання шляхом надання дітям з особливими потребами доступу до дидактичних матеріалів у більш прийнятний спосіб, дозволяє комбінувати різні форми представлення інформації, розвивати